

„Quo vadis” medialne

Adaptacje powieści Henryka Sienkiewicza i ich wpływ na kulturę popularną XX wieku
Kraków, 19-20 maja 2023

Konferencja i specjalna projekcja filmu Enrica Guazzoniego z 1913 roku z akompaniamentem muzycznym live, w wykonaniu kompozytora Michele Sgangi

Organizatorzy:

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego

Dipartimento di Studi Europei, Americani e Interculturali Sapienza Università di Roma

Międzynarodowy sukces Quo vadis uczynił powieść światowym bestsellerem i walenie przyczynił się do przyznania Henrykowi Sienkiewiczowi literackiej nagrody Nobla w 1905 roku. Inne jego utwory nie zyskały sobie za granicą równie wielkiego sukcesu. W Polsce jednak Quo vadis nie dorównało nigdy popularnością Trylogii ani nie wpisało się równie mocno w polską tradycję kulturową. Większość adaptacji „powieści z czasów Nerona” (z wyjątkiem oratorium Nowowiejskiego z 1909 roku i nieszczęśliwej ekranizacji Jerzego Kawalerowicza z 2001 roku) powstała za granicą. Być może dlatego wersje te, zwłaszcza filmowe, oceniane w Polsce głównie z punktu widzenia ich wierności wobec oryginału, nie wzbudziły u nas większego zainteresowania, a nawet doczekały się cierpkich i negatywnych osądów. Warto jednak uświadomić sobie, że w innych krajach to właśnie adaptacje i przeróbki powieści Sienkiewicza podtrzymywały przez dziesięciolecia zainteresowanie Quo vadis, nawet gdy sława książki dawno już przygasła. Co więcej, niektóre z nich, przede wszystkim pierwsza włoska długometrażowa adaptacja z 1913 roku i Hollywoodzka superprodukcja z 1951 roku odegrały ważną rolę w historii kina i miały decydujący wpływ na ukształtowanie się wizji starożytnego Rzymu w kulturze popularnej. Jeszcze dzisiaj mogą być one atrakcyjne dla publiczności, czego dowiódł sukces pokazów niemego filmu z 1913 roku z towarzyszeniem nowoczesnej ścieżki dźwiękowej, skomponowanej i wykonywanej na żywo przez Michele Sgange. Chcielibyśmy, aby krakowska projekcja niemej ekranizacji Guazzoniego stała się okazją do dyskusji nad historycznym kulturowym znaczeniem Quo vadis na świecie, ale także próbą odpowiedzi na pytanie, czy w epoce współczesnej powieść wciąż jeszcze może inspirować do nowych odczytań i adaptacji.

**Piątek, 19 maja 2023, sala 103, Collegium Paderevianum (Instytut Orientalistyki)
al. Mickiewicza 9**

14.00 Otwarcie konferencji

14.15-15.00 Wykład inauguracyjny:

Maria Wyke, University College London

Cinema challenges the novel: Enrico Guazzoni's feature film *Quo vadis?* (1913)

15.00-15.30

Monika Woźniak, Sapienza Università di Roma

Nie taki Hollywood straszny jak go malują: o amerykańskiej adaptacji *Quo vadis* z 1951 roku

15.30-16.00

Agata Hołobut, Uniwersytet Jagielloński

Filmowe adaptacje *Quo vadis* przez pryzmat plakatów

16.00-16.30 przewa na kawę

16.30-17.00

Katarzyna Biernacka-Licznar, Uniwersytet Wrocławski
Włoskie adaptacje *Quo vadis* dla dzieci i młodzieży: historia sukcesu?

17.00-17.30

Anna Czabanowska-Wróbel, Uniwersytet Jagielloński
„Któregoś dnia (...) runie imperium”. Spojrzenie na historię w *Quo vadis* wobec sposobów ukazywania starożytnego Rzymu w literaturze polskiej

17.30-18.00

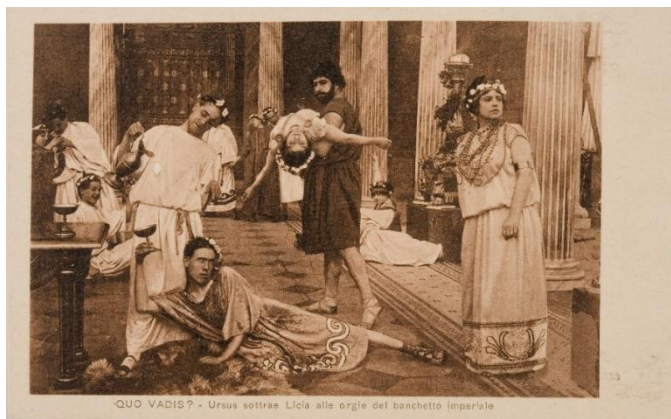
Kinga Kamińska, IBL PAN Warszawa: Kolekcja cyfrowa jako adaptacja – premierowa odsłona „Recepcji Quo Vadis we Włoszech”.

Sobota, 20 maja 2023: Aula Collegium Novum, Ul. Gołębia 24

10.00-12.00

Projekcja filmu „Quo vadis” Enrica Guazzoniego z 1913 roku z akompaniamentem muzycznym live, w wykonaniu kompozytora Michele Sganga, wprowadzenie Monika Woźniak, Sapienza Università di Roma. Zrekonstruowany film udostępniony przez Eye Filmmuseum, Amsterdam.

Kiedy kino stało się sztuką: niema adaptacja *Quo vadis* z 1913 roku

Mało kto pamięta już dzisiaj, że na początku dwudziestego wieku, w pierwszych dziesięcioleciach istnienia filmu, najważniejszym ośrodkiem produkcji kinematograficznej były Włochy. I to właśnie tam w 1913 roku ukazała się adaptacja *Quo vadis* w reżyserii Enrica Guazzoniego, produkcja przełomowa w historii nie tylko włoskiego, ale i światowego kina.

W czasach, kiedy kinematograf uważany był jeszcze za rozrywkę jarmarczną, Guazzoni (1876-1949), udowodnił, że długometrażowy, prawie dwugodzinny

film może utrzymać uwagę widowni i aspirować do miana dzieła artystycznego. W produkcji widoczne były jeszcze elementy zaczerpnięte z teatru, typowe dla wczesnych realizacji kinowych, ale reżyser wykorzystał w pełni możliwości nowego medium, wyprowadzając akcję na otwartą przestrzeń i nadając dzięki temu ujęciom głębię nieosiągalną dla sceny, przeplatając zdjęcia bliskiego i dalekiego planu, budując monumentalne, trójwymiarowe dekoracje. Imponowały rozmachem sceny z udziałem wielkiej liczby statystów i pietyzm w rekonstrukcji detali starożytnego świata. Sceny pożaru Rzymu dla większego efektu zostały ręcznie pokolorowane. Nowością był także stonowany, bardziej realistyczny styl gry, który reżyser narzucił aktorom. Jednak prawdziwie rewolucyjne było dopiero połączenie tych wszystkich zabiegów technicznych w harmonijną całość ze skomplikowaną i wielowątkową akcją

Sukces filmu przeszedł wszelkie oczekiwania. *Quo vadis*, pokazywano na całym świecie i wszędzie spotykało się z entuzjastycznym przyjęciem. Dało początek modzie na wielkie epickie widowiska o tematyce historycznej, a nowatorskie rozwiązania techniczne zastosowane przez Guazzoniego zainspirowały wielu reżyserów m.in. Davida W. Griffitha. Odrestaurowana wersja *Quo vadis*, do której nowoczesną ścieżkę dźwiękową stworzył Michele Sganga jeszcze dzisiaj może bawić i zaciekawiać, czego świadectwem były przyjęte z wielkim zainteresowaniem pokazy filmu w Rzymie w 2016, 2018 i 2022 roku.

Sponsorzy:

Program Inicjatywa Doskonałości Uniwersytetu Jagiellońskiego (ID.UJ WF)

Wydział Filologiczny UJ

Wsparcie promocyjne: Krakowskie Biuro Festiwalowe